

EDUCAȚIA TEOLOGICĂ ÎN CADRUL PENTECOSTALISMULUI ROMÂNESC: O PERSPECTIVĂ BIBLICĂ ȘI INSTITUȚIONALĂ

Drd. Toader-Ionuț RUS

*Facultatea de Teologie Baptistă, Universitatea din București,
Asistent Manager, Cultul Creștin Pentecostal din România
ionut8449@gmail.com*

Motto:

„Mi-e teamă că școlile se vor dovedi a fi porți ale iadului dacă nu vor munci cu sârguință în explicarea Sfintelor Scripturi, gravându-le în inimile tinerilor.” – citat atribuit lui Martin Luther¹

ABSTRACT: Theological Education within Romanian Pentecostalism – A Biblical and Institutional Perspective.

This article offers a comprehensive analysis of theological education in Romanian Pentecostal communities, combining biblical insights with an institutional examination of the specific educational system. It presents both global and local perspectives, using an exegetical and hermeneutical approach to explore the role of education in Pentecostal theology through texts such as John 14:26, Acts 20:20-27, and 1 Corinthians 2:6-16. The study also briefly examines the educational structures of the Romanian Pentecostal Church, including its Department of Education, the Pentecostal Theological Institute in Bucharest, and regional seminaries. The main aim is to highlight the interplay between theological education and spiritual formation in shaping faith and communal identity.

Keywords: *Biblical, church, community, education, faith, Holy Spirit, identity, pentecostal, learning.*

1 Martin Luther, „To the Christian Nobility of the German Nation Concerning the Reform of the Christian Estate, 1520” in James Atkinson, *Luther's Works*, vol. 44, Charlotte, NC., Fortress Press, 1966, p. 207.

Introducere

Educația teologică a constituit un aspect esențial în formarea doctrinară și spirituală a comunităților penticostale din România, influențând nu doar dezvoltarea individuală a credincioșilor, ci și identitatea și coeziunea identitară a acestora. În contextul în care mișcarea penticostală se caracterizează printr-o puternică orientare către experiența personală a lucrării Duhului Sfânt, rolul educației teologice dobândește o importanță aparte, integrând dimensiunea supranaturală în procesul formativ. Prin acest articol ne propunem să oferim o analiză cuprinzătoare a dinamicii educației teologice penticostale, atât dintr-o perspectivă biblică, bazată pe interpretarea unor texte fundamentale, cât și instituțională, explorând structurile educaționale care susțin această formare în cadrul Cultului Creștin Penticostal din România.

1. Locul educației teologice în penticostalismul global și local

Având o istorie relativ scurtă, care începe în America de Nord, la îngemănarea dintre secolele XIX-XX,² penticostalismul, ca ramură a creștinismului protestant, se confruntă cu o provocare deosebit de semnificativă: educarea teologică a personalului eclezial, respectiv a corpului pastoral destinat să servească comunitățile de credincioși atât în România, cât și în Diaspora.

Pentru a evidenția imperiozitatea acestei situații, este esențial să examinăm locul pe care educația teologică îl ocupă în mișcarea penticostală, atât la nivel global, cât și la nivel local, astfel încât să ne apropiem de un context relevant pentru cititorii români. În această lumină, se impune punctarea unui adevăr axiomatic: eficiența leadershipului sau a slujirii într-o congregație de credincioși este îmbunătățită semnificativ atunci când

2 Pentru un scurt rezumat al istoriei penticostalismului românesc, vezi: <https://cultulpenticostal.ro/istoric/>, iar pentru aprofundare recomandăm: Ciprian Bălăban, *Istoria Bisericii Penticostale din România: (1922-1989): o instituție și harisme*, Oradea, Scriptum; Cluj-Napoca, Risoprint, 2016, pp. 15-23 și Valeriu Andreiescu, *Istoria penticostalismului românesc*, vol. 1, Oradea, Casa Cărții, 2012, pp. 31-38. De asemenea, pentru înțelegerea dezvoltării mișcării penticostale din România, dintr-un punct de vedere sociodemografic, recomandăm lectura articolului lui Sorin Gog și Claudiu Herțeliu, „Sociodemografia confesiunilor evanghelice din România – o analiză a valorilor și practicilor religioase” în Dorin Dobrințu și Dănuț Mănăstireanu (coord.), *Omul evanghelic: o explorare a comunităților protestante românești*, Iași, Polirom, 2018, pp. 493-531.

persoana aflată în fruntea comunității, pe lângă calitățile de ordin moral și spiritual, deține și un nivel înalt de educație teologică. Din acest motiv, educația teologică în gândirea penticostală globală necesită o atenție deosebită, care să se concretizeze prin alocarea de resurse substanțiale, atât umane, cât și financiare. Studiile aprofundate, realizate pe această temă chiar de academici penticostali, indică o legătură de cauzalitate între nivelul resurselor investite în educația teologică și eficiența acesteia.³

Cu toate acestea, studiile recente indică faptul că, la nivel global, educația teologică nu beneficiază de atenția cuvenită în cadrul comunităților penticostale, ceea ce face ca titlul acestui paragraf să devină un apel urgent pentru o reevaluare a importanței educației teologice în mediul penticostal, la nivel atât global, cât și local.⁴

Educația teologică, ca metodă de dobândire a înțelepciunii divine, este percepută de teologii penticostali prin prisma transformării individului prin cunoașterea lui Dumnezeu, nu doar a unor concepte abstracte despre divinitate. Această abordare contribuie la *dezvoltarea personală* și la *formarea spirituală* a cursantului, încurajează *instruirea intelectuală* prin cultivarea raționamentului critic, subliniază importanța *spiritului misionar* prin conștientizarea necesității îndeplinirii mandatului divin și sondează *particularismul teologic și experiențial* al spațiului penticostal.⁵

Contribuția educației teologice la dezvoltarea penticostalismului mondial este incontestabilă, iar activitatea *Alianței Mondiale pentru*

3 Veli-Matti Kärkkäinen, „«Epistemology, Ethos, and Environment»: In Search of a Theology of Pentecostal Theological Education”, *Pneuma* 34 (2012), pp. 245-261, pp. 245-246.

4 Acest apel substanțial la centralitatea educației în congregațiile penticostale este amplu dezbătut de teologul penticostal Veli-Matti Kärkkäinen, care afirmă că, deși se prea poate ca educația să aibă și efecte adverse asupra eficienței activității bisericești, aceasta se datorează în fapt doar educației teologice precare. Argumentându-și poziția, teologul scandinav apelează la critica unui oficial responsabil de acreditarea școlilor teologice, care printre aspectele deficitare ale educației din seminariile teologice enumera: slaba pregătire a cursanților, ambiguitatea doctrinară, spiritualitatea rece, confuzia teologică, insensibilitatea relațională și nepregătirea profesională. Vezi Veli-Matti Kärkkäinen, „«Epistemology, Ethos, and Environment»: In Search of a Theology of Pentecostal Theological Education”, pp. 245-246.

5 Aceste tipologii de studiu sunt redată de Veli-Matti Kärkkäinen sub denumirea „epistemologia celor 4 orașe”: Atena, Berlin, Ierusalim și Geneva. Vezi Veli-Matti Kärkkäinen, „«Epistemology, Ethos, and Environment»: In Search of a Theology of Pentecostal Theological Education”, pp. 248-250.

Educația Teologică Pentecostală (WAPTE),⁶ merită o apreciere deosebită pentru rolul ei esențial în acest proces. Această alianță, care reunește reprezentanți din cele mai importante mișcări pentecostale la nivel global,⁷ își propune, printre obiectivele sale bine definite, să promoveze relații de colaborare strânsă între membrii săi, facilitând astfel împărtășirea resurselor. WAPTE se angajează să organizeze întâlniri și rețele de lucru care să evidențieze tendințele actuale din educația teologică și pastorală, să încurajeze cercetarea și activitățile academice relevante pentru dezvoltarea educației teologice, să promoveze adoptarea standardelor și procedurilor de acreditare de către asociațiile teologice membre și să implementeze strategii și servicii educaționale funcționale în instituțiile de învățământ teologic interesate. Este demn de remarcat că această alianță globală pune accent pe specificitățile teologiei pentecostale, pe excelența academică, pe structuri manageriale eficiente, pe proceduri de administrație financiară viabile, pe dezvoltarea spirituală a studenților, pe formarea eficientă și practică a leadershipului, precum și pe programele educaționale și de formare adaptate nevoilor studenților, bisericilor, comunităților și a contextelor pe care le deservesc.⁸

Aliniindu-se la poziția *Consiliului Mondial al Bisericilor din Oslo* (1996), care afirmă că educația teologică constituie o componentă esențială a misiunii holistice a Bisericii Creștine, pentecostalii din întreaga lume sunt invitați să recunoască caracterul integrator al educației teologice. Aceasta se bazează pe fundamentele închinării și prioritizează spiritualitatea, excelența academică, lucrarea misionară, dreptatea și pacea, precum și îngrijirea pastorală și formarea unui caracter hristic. În conformitate cu această viziune, educația teologică are implicații profunde asupra individului născut din nou, ajutându-l să-și dezvolte abilități esențiale: urechi care să asculte Cuvântul lui Dumnezeu și strigătul comunității, inimă deschisă pentru a asculta și a răspunde la suferința inevitabilă, limbă capabilă să adreseze cuvinte de încurajare celor obosiți și aroganți, mâini pregătite să lucreze în slujba celor umili, minte capabilă să reflecteze asupra mesajului Evangheliei, voință dispusă să răspundă chemării

6 *The World Alliance for Pentecostal Theological Education*.

7 *Assemblies of God World Missions, Assemblies of God USA, Church of God, International Church of the Foursquare Gospel și Pentecostal Assemblies of Canada*.

8 Informații preluate de pe site-ul oficial al WAPTE: <https://wapte.org/about/> (Accesat în data de 19 octombrie 2024, ora 14:30).

divine, duh care să mențină o părtășie autentică cu Dumnezeu și trup care să fie templu al Duhului Sfânt.⁹

În contextul penticostalismului românesc, educația teologică a cunoscut o dezvoltare semnificativă, reflectând un efort continuu de a contura o ofertă reflexivă consistentă privind pedagogia creștină. Aceasta reunește interdisciplinar problematizări și date din diferite sectoare ale cunoașterii: ontologie, praxiologie, epistemologie, axiologie și dialectică. Educația devine astfel penticostală prin prezența și lucrarea Duhului Sfânt, care autentifică procesul educațional.

Ontologia educației penticostale se referă la trăsăturile fundamentale ale existenței, iar Duhul Sfânt, „Duhul adevărului” (cf. Ioan 14:16-17), revelează și afirmă adevărul divin în cadrul Bisericii, ca parte a triadei educaționale alături de familie și școală. Praxiologia se concentrează pe modul de aplicare a educației, cu Duhul prezentat ca „Duh al puterii” (cf. Fapte 1:8), transformând caracterul uman în conformitate cu Hristos. Epistemologia subliniază rolul Duhului Sfânt ca „Duh al revelației” (cf. Ioan 14:26; 16:13), prin care credinciosul accesează cunoașterea tainelor lui Dumnezeu. Axiologia, ca știință a valorilor, evidențiază lucrarea Duhului Sfânt în educație ca „Duh al sfințirii” (cf. 2 Tesaloniceni 2:13), implicând nu doar sfințirea personală, ci și pe cea a congregației. Dialectica educației, asociată schimbării, descrie Duhul ca „Duhul Înnoirii”, actualizând și transformând credinciosul în conformitate cu chipul și gândirea lui Hristos (cf. 1 Corintheni 2:16). Această abordare cuprinzătoare reflectă o educație nu doar intelectuală, ci spirituală și practică, fundamentală pentru formarea completă a credinciosului.¹⁰

9 Informații preluate din articolul „Challenges and Opportunities in Theological Education in the 21st Century: Pointers for a New International Debate on Theological Education”, Full version, Edinburgh 2010 — Theological education empowering and informing Christian mission – Biblical and missiological insights, World Study Report 2009, p. 22, articol disponibil la adresa: <https://www.wocati.org/wp-content/uploads/2012/12/Challenges-and-Opportunities-in-Theological-Education-in-the-21st-Century-Prospects-for-a-New-International-Debate-on-Theological-Education.pdf> (Accesat în data de 19 octombrie 2024, ora 16:40).

10 Ciprian Gheorghe-Luca, „Către o teologie penticostală a educației”, studiu biblic prezentat în cadrul Bisericii Penticostale „Centrul Creștin Emanuel” din București, în data de 27 octombrie 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=aX0XQfnId-s>. Materialul este în curs de publicare, într-un volum colectiv.

2. O perspectivă biblică despre educație în cheie hermeneutică pentecostală

În contextul discuției noastre asupra educației teologice din perspectivă pentecostală, devine necesară concentrarea atenției asupra a trei texte neotestamentare, elocvente pentru dimensiunea pneumatologică a educației creștine. Aceste texte sunt: Ioan 14:26, Fapte 20:20-27 și 1 Corinteni 2:6-16.¹¹

Textul din Ioan 14:26 subliniază importanța prezenței Duhului Sfânt, descris de Însuși Mântuitorul ca agent divin prezent în procesul paideic transfigurator în care ucenicii creștini sunt angrenați pe tot parcursul vieții. Evanghelistul Ioan evidențiază astfel adevărul conform căruia în economia mântuirii Duhul Sfânt deține rolul „didactic” de revelare a adevărului absolut, având misiunea de a-i învăța pe discipoli „toate lucrurile”. Aceste „lucruri” menționate de apostol pot fi înțelese ca referindu-se la întregul plan divin, care este transmis și manifestat prin Biserică, care este considerată „comunitatea Duhului Sfânt”. În această lumină, Duhul Sfânt Se prezintă ca agent al educației divine, iar Biserica devine mediul teandric prin care credincioșii sunt instruiți în cunoașterea lucrurilor lui Dumnezeu și în alte aspecte esențiale.¹²

Dintr-o perspectivă teologică, acest pasaj evidențiază unul dintre rolurile fundamentale ale *Paracletului*: acela de a instrui comunitatea credincioșilor. Promisiunea Mântuitorului făcută ucenicilor Săi are o semnificație deosebită, asigurându-i că Duhul Sfânt va rămâne un ghid constant, nu pentru a le dezvălui în mod exhaustiv întreaga cunoaștere, ci pentru a-i instrui în privința învățăturilor și adevărilor transmise de Hristos („vă va aduce aminte de tot ce v-am spus Eu”). Aceste adevăruri, de altfel, nu au fost pe deplin înțelese de ucenici în momentul rostirii lor.¹³

Textul biblic din Faptele Apostolilor 20:20-27, integrat de evanghelistul Luca în discursul de rămas bun al Apostolului Pavel la Milet, subli-

11 Este posibil ca teologii pentecostali români să considere și alte pasaje biblice relevante în contextul acestei discuții. Totuși, am ales să ne concentrăm atenția asupra celor trei texte menționate, având în vedere studiul biblic prezentat de pastorul pentecostal Ciprian-Gheorghe Luca. Vezi C. Gheorghe-Luca, „Către o teologie pentecostală a educației”.

12 C. Gheorghe-Luca, „Către o teologie pentecostală a educației”.

13 Colin G. Kruse, *Ioan*, Comentariile Tyndale la Noul Testament, vol. 4, trad. Lăcrimioara Novac, Oradea, Scriptum, 2010, p. 318.

niază cu claritate importanța covârșitoare pe care Pavel o acorda dreptei învățături și, pe cale de consecință, laturii didactice a misiunii lui apostolice („n-am ascuns nimic din ce vă era de folos”). Indiferent dacă era vorba despre întâlniri publice (cum ar fi cele desfășurate în școala lui Tiran) sau despre întâlniri mai restrânse, „din casă în casă” (cf. Fapte 2:46 ș.a.),¹⁴ Pavel pune un preț imens pe transmiterea corectă a învățăturii.

Discursul său, chiar și prin solemnitatea tonului său, sugerează că ar putea răspunde unor acuzații sau critici. Lucrarea sa educativă și misiunea de a-i aduce la pocăință atât pe iudei, cât și pe păgâni, nu a putut fi stăvilită nici de cele mai aspre persecuții. Prin urmare, conform narațiunii lucane, rolul învățăturii creștine constă în predicarea Evangheliei harului lui Dumnezeu, chiar și în fața opoziției sau a pericolelor iminente, o misiune realizabilă doar prin îmbărbătarea și împuternicirea oferite de Duhul Sfânt („numai Duhul Sfânt mă înștiințează”).¹⁵

Pericopa din 1 Corinteni 2:6-16 subliniază încă o dată rolul esențial al Duhului Sfânt în procesul receptării descoperirii divine și al transmiterii ei. Duhul Sfânt este cel care luminează mintea credinciosului, facilitându-i înțelegerea deplină a adevărului, inclusiv în domeniul cunoașterii științifice. De asemenea, Duhul oferă acces la cunoașterea lucrurilor divine, fie ele de natură metafizică sau spirituală, și tot El îl echipează pe credincios cu un limbaj adecvat, permițându-i să exprime corect realitățile duhovnicești.¹⁶ Acesta este, de altfel, adevărul fundamental pe care Apostolul Pavel îl subliniază în textul biblic menționat. El afirmă că adevărata înțelepciune își are originea în Dumnezeu și este revelată prin intermediul Duhului Sfânt, care acționează ca agent divin în procesul de comunicare a conținuturilor de cunoaștere spirituală. În acest context, cei care își deschid inimile și mințile pentru a primi această revelație divină, asistați de Duhul Sfânt, devin credincioși maturi și spirituali.

14 În acest context, unii exegeți biblici susțin că, pe lângă activitatea de a oferi învățătura publică și zilnică pe o perioadă de doi ani, Pavel a acordat o atenție deosebită și instruirilor particulare, fie ele individuale sau colective. Un aspect remarcabil în acest sens este faptul că Pavel nu a acceptat niciun fel de remunerare, nici pentru învățătura publică, nici pentru cea particulară (cf. Fapte 20:33-34). Vezi David W. Gooding, *Faptele Apostolilor: credincioși adevărului*, trad. Mirela DeLong, Cluj-Napoca, Logos, 2006, p. 403.

15 Howard I. Marshall, *Faptele Apostolilor*, Comentariile Tyndale la Noul Testament, vol. 5, trad. Lăcrimioara Novac, Oradea, Scriptum, 2009, pp. 347-352.

16 C. Gheorghe-Luca, „Către o teologie penticostală a educației”.

Acest proces de învățare și creștere spirituală le conferă credincioșilor discernământul spiritual care le permite să facă distincția între adevărurile divine și cele lumești. În consecință, acești credincioși ajung să aibă „gândul lui Hristos”,¹⁷ ceea ce înseamnă că îmbrățișează perspectiva divină asupra vieții și a întregii realități. Astfel, adevărata înțelepciune nu este doar acumulare de cunoștințe, ci o transformare profundă a gândirii și comportamentului, ghidată de influența tainică, de valorile și de principiile lui Hristos.¹⁸

Analizând cele trei texte biblice în vederea evidențierii unora dintre principiile fundamentale ale educației creștine, se poate concluziona că perspectiva pedagogică penticostală prezintă educația ca fiind ceva mai mult decât un simplu transfer de conținut mental. Aceasta implică o formare integrală a individului, axată nu doar pe acumularea de cunoștințe teoretice, ci și pe dezvoltarea caracterului și a înțelepciunii. În plus, ucenicii creștini sunt chemați să manifeste o dedicare activă în practica credinței, depășind astfel o înțelegere pur teoretică a doctrinei. Totodată, este esențial ca credincioșii să devină cetățeni responsabili, asumându-și rolul de modele în ceea ce privește responsabilitatea civică și angajamentul față de dialogul cu societatea civilă și cu autoritățile. Aceștia trebuie să aibă curajul de a exprima adevărul fără teamă și de a apăra valorile creștine și integritatea în toate dimensiunile vieții lor.¹⁹

3. Incursiune în dezvoltarea istorică a educației teologice în contextul penticostalismului românesc instituționalizat

În contextul ieșirii din clandestinitate, comunitățile penticostale din România postbelică au resimțit nevoia acută de pregătire teoretică a liderilor săi. În această lumină, primul curs biblic dedicat penticostalilor români a

17 A avea „gândul lui Hristos” poate fi înțeles ca o opoziție față de gândirea lumii, care judecă oamenii cu părtinire. Această judecată ar trebui să fie înlocuită cu perspectiva Hristosului răstignit, care conferă semnificație vieții. Astfel, „a avea gândul lui Hristos” presupune o chemare la umilință și acceptare a realității că tot ceea ce creștinii dețin este un har divin. În plus, „gândul lui Hristos” discernе clar între spiritual și firesc, fiind în acord cu voința lui Dumnezeu, și nu cu aspirațiile umane. Reformulând, putem afirma că „a avea gândul lui Hristos” înseamnă „a percepe realitatea așa cum o zugrăvește Dumnezeu în Hristos, cu o gândire transformată de Duhul în Hristos.” Vezi Paul Gardner, *1 Corinteni: comentariu exegetic*, Seria Zondervan: Comentariu exegetic al Noului Testament, trad. Octavian Verlan, Timișoara, Noua Speranță, 2023, p. 157.

18 P. Gardner, *1 Corinteni*, p. 140.

19 C. Gheorghe-Luca, „Către o teologie penticostală a educației”.

fost organizat de Gheorghe Bradin la începutul anului 1948. Acesta a fost urmat, în 1950, de un curs de contabilitate susținut de Trandafir Sandru la Arad, care a inclus și expunerea unor subiecte de doctrină din partea lui Bradin. Deși Statutul de organizare și funcționare al Cultului Penticostal din 1948 stipula posibilitatea înființării unui seminar teologic pentru personalul duhovnicesc (Art. 36), cursurile biblice au continuat să fie susținute de către comitetul executiv, având nevoie de aprobarea Ministerului Cultelor.²⁰

Primele cursuri biblice organizate au avut loc la Rădăuți, Cluj-Napoca, Timișoara și București între anii 1951 și 1952. Ulterior, între 1954 și 1956, s-au desfășurat la București cursuri biblice de trei luni. În perioada 1974-1976, pastorul Trandafir Sandru a obținut permisiunea, din partea Departamentului Cultelor, de a organiza „cursuri biblice pentru pregătirea și perfecționarea pastorilor”, derulând patru serii de cursuri cu o durată de trei luni fiecare.

Anul 1976 reprezintă un moment semnificativ prin aprobarea înființării Seminarului Teologic Penticostal, sub conducerea pastorului Trandafir Sandru. Pentru a aborda tensiunile existente între Sandru și Departamentul Cultelor, acesta a apelat frecvent la sprijinul pastorilor penticostali din străinătate, care veneau în delegații în România. Spre deosebire de cursurile biblice organizate înainte de 1976, care erau destinate pastorilor deja angajați în slujirea eclezială, Seminarul Teologic Penticostal a avut ca obiectiv principal pregătirea unei noi generații de pastori. Prima serie de „seminariști” (1976-1980) a numărat cincisprezece cursanți, a doua serie (1980-1984) a inclus cinci studenți, iar cea de-a treia serie (1984-1988) a primit aprobarea înmatriculării a zece cursanți. Între 1986 și 1988, au fost admiși câte trei studenți cu permisiune, însă anul 1989 a marcat înscrierea a cinci studenți.

Primele lucrări didactice au fost redactate de pastorul Trandafir Sandru. Concomitent cu debutul cursurilor la Seminarul Teologic Penticostal, Sandru a redactat numeroase manuale până în anul 1997.²¹ Alte

20 Potrivit art. 48, alin 3 din Decretul nr. 177 din 1948. Vezi Ciprian Bălăban, „O incursiune în istoria învățământului teologic penticostal românesc” în *Plērōma: Studii și cercetări teologice*, anul XVIII, Nr. 1 (2016), pp. 111-126, p. 112.

21 Printre aceste lucrări amintim: *Îndrumătorul păstorului* (1976); *Viața și învățătura apostolului Pavel* (1977); *Pneumatologie – Persoana și lucrarea Duhului Sfânt* (1979); *Evan-gheologie, viața și învățătura Domnului Isus Hristos* (1979); *Biserica lui Dumnezeu Apostolică*

lucrări teologice au fost scrise în această perioadă de Pavel Bochian, Cristian-Vasile Roske, Alecsie Vamvu, Marinela Mesaroș, Emil Bulgăr, Athanase Negoită și Eugen Bodor.²²

După Revoluția din decembrie 1989, Seminarul Teologic Penticostal s-a transformat în Institutul Teologic de Grad Universitar din București,²³ devenind ulterior Institutul Teologic Penticostal din București (ITPB). Anul 1996 a marcat împlinirea a douăzeci de ani de învățământ teologic penticostal, cu inaugurarea primei clădiri din complexul ITPB, situată pe Bulevardul Uverturii 210-220. În 1997, John F. Tipei a preluat funcția de rector al ITPB, iar în perioada 1997-1998, instituția a deschis o secție la Arad: Facultatea de Teologie Penticostală „Betania”, care a fost desființată în anul 2006 pentru ca ITPB să îndeplinească condițiile necesare acreditării.

În august 1998,²⁴ ITPB a fost autorizat să funcționeze provizoriu cu specializarea Teologie penticostală pastorală și didactică, iar pe 2 octombrie 1999 a fost inaugurat campusul universitar al ITPB. Începând din anul 1999, în cadrul ITPB se publică revista *Plērōma*, o revistă de studii și cercetări teologice, iar anual se organizează conferințe teologice sau pastorale.

În octombrie 2008, ITPB a devenit o instituție de învățământ superior acreditată.²⁵ Între 2010 și 2014, rectoratul a fost preluat de Cor-

penticostală din România (1982); *Doctrinile biblice ale Bisericii* (1989); *Biserica Penticostală în istoria creștinismului* (1992); *Dogmatica Bisericii lui Dumnezeu Apostolice* (1993); *Pagini din istoria unei biserici* (1994) și *Trezirea spirituală penticostală din România* (1997). Vezi C. Bălăban, „O incursiune în istoria învățământului teologic penticostal românesc”, p. 120.

22 Cadrele didactice amintite au redactat următoarele cărți cu rol educativ: *Biserica lui Dumnezeu și aspecte din viața ei* (Pavel Bochian, 1976); *Viața, activitatea și învățăturile apostolului Petru* (Pavel Bochian, 1981); *Credință și fapte – Introducere și comentariu la epistola lui Iacov* (Pavel Bochian împreună cu Cristian-Vasile Roske, 1988); *Lecțiuni biblice 1979-1980* (Cristian-Vasile Roske, 1979); *Lecțiuni biblice* (Cristian Vasile Roske împreună cu Alecsie Vamvu și Marinela Mesaroș, 1987); *Actele de cult în Biserica lui Dumnezeu* (Alecsie Vamvu, 1981); *Țara Sfântă din punct de vedere biblic, istoric și arheologic* (Emil Bulgăr împreună cu Athanase Negoită, 1981) și *Studiul biblic despre darurile duhovnicești* (rescriere de Eugen Bodor, 1977). Vezi C. Bălăban, „O incursiune în istoria învățământului teologic penticostal românesc”, în *Plērōma*, pp. 120-121.

23 Prin decizia nr. 142/8 din februarie 1990 a Cultului Creștin Penticostal – Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România. Vezi C. Bălăban, „O incursiune în istoria învățământului teologic penticostal românesc”, p. 121.

24 Prin hotărârea Guvernului România nr. 442 din 10 august 1998. Vezi C. Bălăban, „O incursiune în istoria învățământului teologic penticostal românesc”, p. 122.

25 Prin legea nr. 194 din 21 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României partea I, Anul 176 (XX) – Nr. 724, vineri, 24 octombrie 2008. Vezi C. Bălăban, „O

neliu Constantineanu, iar din 2015 și până în prezent, pastorul Ioan Brie îndeplinește funcția de rector al acestei instituții de învățământ teologic.²⁶ În prezent, ITPB are două programe de învățământ universitar teologic: licență în Teologie Pastorală și masterat în Teologie Penticostală Aplicată. Colectivul de cadre didactice titulare ale ITPB numără doisprezece profesori: Pastor Lector univ. dr. Ioan Brie (rector al ITPB), Pastor Lector univ. dr. Ioan Szasz (prorector al ITPB), Lector univ. dr. Vasile Romulus Ganea (decan al Facultății de Teologie Penticostală din cadrul ITPB), Pastor prof. univ. dr. habil. Ciprian Flavius Terinte (director al centrului de cercetare „Biblie și societate”), Prof. univ. dr. habil. Silviu Tatu, Conf. univ. dr. Emanuel Conțac (directorul Bibliotecii ITPB), Conf. univ. dr. Ciprian Bălăban (director al Departamentului de Teologie Penticostală Pastorală), Pastor Lector univ. dr. Eugen Jugaru (președintele Senatului ITPB), Pastor Lector univ. dr. Neamțu Victor Vladimir, Prez. Lector univ. dr. Dragoș Ștefănică, Diac. Lector univ. dr. Dumitru Piscuc și Pastor Lector dr. Radu Mariș. Acestor cadre didactice se adaugă și douăsprezece cadre didactice asociate și invitate: Pastor Prof. univ. dr. David S. Han, Prof. univ. dr. William Simmons, Pastor Prof. univ. dr. Ayodeji J. Adewuya, Pastor Prof. univ. dr. John Christopher Thomas, Pastor Prof. univ. dr. Tony Richie, Pastor Conf. univ. dr. Emil Bartoș, Pastor Simion Timbuc, Pastor Simion Bumbar, Pastor drd. Flaviu Andrei Pop, Pastor drd. Bogdan Beneamin Dorel, Pastor dr. Adrian-Daniel Stupar și Diacon drd. Sorin-Ioan Loghin.²⁷

Educația teologică penticostală din România, deși a început sub forma unor grupuri clandestine de studii biblice în contextul opresiunii comuniste,²⁸ a cunoscut o dezvoltare remarcabilă în prezent. Astăzi, acest sector include un Departament de Educație al Cultului Creștin Penticostal (CCP), coordonat de pastorul Simion Bumbar, secretar-general al CCP,²⁹

incursiune în istoria învățământului teologic penticostal românesc”, p. 123.

26 C. Bălăban, „O incursiune în istoria învățământului teologic penticostal românesc”, pp. 111-126.

27 Datele sunt preluate de pe site-ul oficial al ITPB: <https://www.itpbucuresti.ro/cadre-didactice-asociate-si-invitate/> (Accesat în data de 20 octombrie 2024, ora 18:15).

28 C. Bălăban, *Istoria Bisericii Penticostale din România*, pp. 168-170.

29 Departamentul de Educație al Cultului Creștin Penticostal din România, sub conducerea secretarului general Simion Bumbar, se concentrează pe dezvoltarea practicii pastorale a studenților la teologie în bisericile locale. Departamentul are ca obiective principale pregătirea cadrelor pentru inițierea unui program de internship destinat absolvenților de teologie, precum și elaborarea de proiecte pentru integrarea acestora în slujire. În plus,

precum și un institut teologic acreditat – Institutul Teologic Pentecostal din București. În plus, educația pentecostală beneficiază de expertiza consilierului pe probleme de învățământ, Gheorghe Cătană, și cuprinde nouă licee pentecostale,³⁰ opt școli postliceale cu profil sanitar (asistent medical generalist sau asistent de farmacie),³¹ aproximativ cincizeci de grădinițe creștine,³² 521 de profesori în școlile pentecostale care predau la 6173 de elevi și 262 de profesori pentecostali care predau în mai mult de 460 de școli publice la aproximativ 3900 de elevi pentecostali,³³ programe școlare

Departamentul oferă asistență tuturor unităților educaționale care funcționează în cadrul CCP, contribuind astfel la îmbunătățirea calității educației teologice și a formării pastorale. Vezi Toader-Ionuț Rus, „Ședința Consiliului Bisericesc din 31 ianuarie - 01 februarie 2023, București” în *Cuvântul Adevărului*, Nr. 1, februarie – ianuarie 2023, pp. 4-5.

30 Amintim după ordinea înființării cele nouă licee pentecostale din cadrul CCP: Liceul Teologic Pentecostal „Logos” din Timișoara (1990), Liceul Teologic Pentecostal din Arad (1991), Liceul Teologic Pentecostal „Betel” din Oradea (1994), Liceul Teologic Pentecostal „Elim” din Pitești (1995), Liceul Teologic Pentecostal „Emanuel” din București (2001), Liceul Teoretic „Filadelfia” din Suceava (2002), Liceul Teologic Pentecostal din Baia Mare (2010), Liceul Teoretic Creștin „Pro Deo” din Cluj-Napoca (2011) și Liceul Creștin „Logos” din Bistrița (2012). Dintre cele nouă licee, două acoperă toate nivelurile de învățământ din ciclul preuniversitar, incluzând preșcolar, primar, gimnazial, liceal și postliceal. Alte trei licee oferă nivelurile preșcolar, primar, gimnazial și liceal, în timp ce două licee dispun de nivelurile primar, gimnazial și liceal. Celelalte două licee oferă doar ciclul liceal. Vezi Gheorghe Cătană, „Învățământul din Cultul Creștin Pentecostal în anul centenar” în Dragoș Ștefănică și Ioan Brie (ed.), *Monografia Cultului Creștin Pentecostal – Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România: 100 de ani de la înființarea primei biserici pentecostale din România*, București, Plêröma, 2022, pp. 866-878, pp. 867-868.

31 La Timișoara, Oradea și Târgu Mureș, dar cu secții și la Arad, Cugir, Aiud, Ocna Mureș și Luduj. Informațiile au fost obținute de la Gheorghe Cătană, consilier pe probleme de învățământ al Cultului Creștin Pentecostal, intervievat la data de 23 octombrie 2024.

32 Grădinițele creștine din Cultul Creștin Pentecostal funcționează în moduri diverse. Unele sunt în incinta liceelor pentecostale (patru unități în acest caz), altele sunt organizate de biserici (cum e cazul celei de la Biserica Pentecostală „Betel” din Arad) sau de Asociația „Samariteanul” (opt grădinițe în localitățile Sebiș, Sâmbăteni, Buteni și Agrișu Mare din județul Arad, Târgu Jiu, Petroșani și Baia de Criș din județul Hunedoara, și Sibiu), în timp ce altele sunt partenere ale Asociației „Samariteanul” având fondatori și susținători din Germania (treizeci și șapte de unități în această situație). Vezi G. Cătană, „Învățământul din Cultul Creștin Pentecostal în anul centenar”, p. 867.

33 Datele statistice prezentate sunt aferente anului școlar 2024-2025. În acest context, numărul total al elevilor pentecostali, atât din cadrul instituțiilor de învățământ pentecostale, cât și al celor publice, depășește pragul de 10.000 de elevi. Informațiile au fost obținute de la Gheorghe Cătană, consilier pe probleme de învățământ al Cultului Creștin

aprobate de Ministerul Educației,³⁴ examene naționale și de perfecționare,³⁵ olimpiade și concursuri de religie penticostală,³⁶ seminarii teologice și școli biblice³⁷ organizate de Comunitățile Regionale Penticostale sau în

Penticostal, interviueat la data de 23 octombrie 2024.

34 Predarea religiei penticostale în școli se realizează conform unor programe elaborate de către CCP și aprobate de Ministerul Educației. Dintre acestea amintim: Programa școlară pentru disciplina Religie – Cultul Penticostal, aprobată prin OMEN 3418/19.03.2013 (la clasele I și a II-a); Programa școlară pentru disciplina Religie – Cultul Penticostal, aprobată prin OMEN 5001/2.12.2024 (la clasele a III-a și a IV-a); Programa școlară pentru disciplina Religie – Cultul Penticostal, aprobată prin OMEN 3393/28.02.2027 (la clasele V-VIII); și Programa școlară pentru disciplina Religie – Alianța Evanghelică, aprobată prin OMECT 5230/9.03.2008 (la clasele de liceu). Așadar, în prezent, elevii penticostali se bucură de manuale existente pentru clasele I-X, publicate la Editura Didactică și Pedagogică din București și la Editura Dalia din Timișoara. Vezi G. Cătană, „Învățământul din Cultul Creștin Penticostal în anul centenar”, pp. 876-877.

35 Profesorii penticostali susțin examene naționale de titularizare în învățământ, examene naționale de definitivat, examene pentru obținerea gradului didactic II și examene pentru obținerea gradului didactic I, organizate de Ministerul Educației, după regulamente și programe specifice, întocmite de profesori penticostali cu aprobare prin ordin de către Ministerul Educației. De asemenea, profesorii penticostali pot beneficia de cursuri de formare pentru a dobândi calitatea de membri în Corpul Experților în Evaluare la Examenale Naționale, și, totodată, unii profesori penticostali sunt parte integrantă a unor grupuri de lucru pentru elaborarea testelor și a evaluării la diferite examene naționale sau județene, dar și a unor Consilii reprezentative pe disciplina Religie care efectuează inspecții de specialitate la nivel județean sau limitrof. În același timp, consilierul penticostal pe probleme de învățământ, Gheorghe Cătană, a fost cooptat în diverse grupuri de lucru la nivelul Ministerului Educației, printre care amintim: Centrul Național de Politici Educaționale și Evaluare în Educație (CNPEEE) și grupul de lucru pentru elaborarea programelor de susținere a examenului de titularizare (2020), a examenului de definitivat (2020), a Regulamentului pentru Admiterea în liceele teologice, a Regulamentului specific al Olimpiadei de Religie – Alianța Evanghelică etc. Vezi G. Cătană, „Învățământul din Cultul Creștin Penticostal în anul centenar”, p. 877.

36 Aceste olimpiade se organizează anual, pentru elevii din școlile de masă (clasele V-XII) – Olimpiada de Religie a Alianței Evanghelice, iar pentru elevii liceelor teologice penticostale (clasele IX-XII) – Olimpiada de Religie – discipline teologice de specialitate. Olimpiadele de Religie ale Alianței Evanghelice au debutat la Timișoara, în anii 2005 și 2006. Vezi G. Cătană, „Învățământul din Cultul Creștin Penticostal în anul centenar”, p. 877.

37 În ordinea înființării, amintim următoarele seminarii teologice sau școli biblice ale Cultului Creștin Penticostal: Școala de Educație Biblică prin Extensie din Cluj (1990, deși funcționa clandestin încă din anul 1979), Seminarul Biblic „Elim” din Timișoara (1990), Seminarul Biblic „Trandafir Șandru” din Oradea (1990), Seminarul Biblic din Brașov (1990), Seminarul „Global University” din București (1990), Școala Biblică A.T.S.

proximitatea acestora.³⁸

Totodată, datele statistice subliniază o creștere semnificativă a personalului pastoral din cadrul Cultului Creștin Penticostal care deține competențe teoretice și/sau teologice obținute prin studii superioare. Astfel, dintre cei 1103 de pastori penticostali care alcătuiesc corpul pastoral al Cultului Creștin Penticostal,³⁹ 146 de pastori (13,24%) au cel puțin 8 clase absolvite și/sau un seminar biblic, 139 de pastori (12,6%) au cel puțin 10 clase absolvite și/sau o școală profesională și/sau un seminar biblic, 263 de pastori (23,84%) au absolvit studii medii (liceu cu diplomă de bacalaureat) la care se mai adaugă încă 3 pastori (0,27%) cu studii medii fără diplomă de bacalaureat, 529 de pastori (47,96%) cu studii superioare absolvite (diplome de licență, master sau doctorat de la facultăți non-teologice și/sau teologice). Acestor date se mai adaugă 23 de pastori (2,09%) care nu au o evidență recunoscută la nivel central a studiilor absolvite. Toate aceste date centralizate evidențiază diversitatea și complexitatea formării teologice în rândul pastorilor penticostali din România, dar și progresul semnificativ din ultimii treizeci de ani ai învățământului teologic penticostal românesc.⁴⁰

din Galați (1990), Seminarul Teologic Maramureș Sătmăr din Baia Mare (1991), Seminarul Biblic din Suceava (1992), Școala Biblică „Hristos pentru România” din Timișoara (1992), Colegiul Biblic „Veritas România” din Timișoara (1993), Seminarul Biblic din București (1993), Colegiul Biblic Est-European din Oradea (1995), Seminarul Biblic din Hațeg (1997), Seminarul Biblic Regional Oltenia-Argeș din Craiova (1997), Colegiul Biblic „Ekklesia” din Surani (1998), Seminarul Biblic Sebiș din Arad (1999), Seminarul Biblic din Bistrița (2000), Seminarul Teologic din Reșița (2006), Seminarul Teologic „Filadelfia” din Petroșani (2006), Școala Biblică „Alege Viața” din Alexandria (2006), Școala Biblică „Mathetis” din Galați (2007), Școala de ucenicie „Veritas” din Alexandria (2007), Seminarul Biblic Zalău (2007), Colegiul Biblic „Ministerium” din Cluj-Napoca (2010) și Școala biblică „Hristos pentru Bărăgan” (2012). Vezi G. Cătană, „Învățământul din Cultul Creștin Penticostal în anul centenar”, pp. 877-878.

38 G. Cătană, „Învățământul din Cultul Creștin Penticostal în anul centenar”, pp. 866-878.

39 Din totalul de 1103 de pastori penticostali, 912 activează în țară, iar 142 în diaspora, în timp ce 49 dintre ei sunt pastori pensionari (informații actualizate la data de 30 septembrie 2024). Informații preluate cu aprobare din *Registrul Pastorilor Penticostali din țară și diaspora* de la sediul central al Cultului Creștin Penticostal – Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România (consultat la data de 21 octombrie 2024).

40 Informații preluate cu aprobare din *Registrul Pastorilor Penticostali din țară și diaspora* de la sediul central al Cultului Creștin Penticostal – B.D.A.R. (consultat la data de 21 octombrie 2024).

Aceste inițiative reflectă o adevărată înflorire a educației teologice penticostale, consolidându-se astfel într-un sistem educațional bine structurat și influent, fapt care de altfel nu a trecut neobservat de autoritățile statului. Victor Opaschi, Secretar de Stat pentru Culte în perioada 2013-2022, relatează despre Cultul Creștin Penticostal următoarele:

Secretariatul de Stat pentru Culte apreciază în mod deosebit implicarea Bisericii Penticostale din țara noastră în domeniile filantropiei, asistenței sociale și *educației*, o implicare care nu este formală, ci una dinamică și puternic motivată teologic și spiritual. Nenumăratele proiecte sociale gestionate de comunitățile penticostale din țara noastră sunt o dovadă a faptului că spiritul comunitar și credința creștină sunt puternic convergente.⁴¹

Concluzii

Prezenta cercetare evidențiază importanța pe care Cultul Creștin Penticostal din România o acordă educației teologice, integrându-se astfel într-o tendință mai largă a mișcării penticostale globale, caracterizată de o extindere sistematică a educației teologice și de o accentuată instituționalizare, din rațiuni de dezvoltare strategică. Conform datelor analizate, putem concluziona că educația teologică din cadrul penticostalismului românesc este profund ancorată în teologia biblică, subliniind necesitatea unei cunoașteri personale și transformatoare a lui Dumnezeu. Aceasta contribuie nu doar la formarea caracterului credinciosului, după modelul suprem oferit de Mântuitorul Hristos, ci și la cultivarea unui spirit civic, capabil să influențeze pozitiv structura socială a societății românești.

În consecință, în ultimele trei decenii, mișcarea penticostală din România a susținut constant și fără echivoc importanța formării teologice riguroase a slujitorilor, un număr considerabil dintre aceștia fiind acum în măsură să răspundă cerințelor spirituale și teologice ale comunităților penticostale din România și diaspora. Acești slujitori nu doar că beneficiază de un nivel avansat de cunoștințe teologice, dar sunt totodată martori și parti-

41 Victor Opaschi, „Mesaj din partea Secretariatului de Stat pentru Culte” în Dragoș Ștefănică și Ioan Brie (ed.), *Monografia Cultului Creștin Penticostal – Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România: 100 de ani de la înființarea primei biserici penticostale din România*, București, Plêrôma, 2022, pp. 25-26.

cipanți la o reafirmare dinamică a implicării Duhului Sfânt în dezvoltarea continuă a penticostalismului românesc.⁴²

Bibliografie:

Cărți:

- * ANDREIESCU, Valeriu, *Istoria penticostalismului românesc*, vol. 1, Oradea, Casa Cărții, 2012.
- * BĂLĂBAN, Ciprian, *Istoria Bisericii Penticostale din România: (1922-1989): o instituție și harisme*, Oradea, Scriptum; Cluj-Napoca, Risoprint, 2016.
- * GARDNER, Paul, *1 Corinteni: comentariu exegetic*, Seria Zondervan: Comentariu exegetic al Noului Testament, trad. Octavian Verlan, Timișoara, Noua Speranță, 2023.
- * GOODING, W. David, *Faptele Apostolilor: credincioși adevărului*, trad. Mirela DeLong, Cluj-Napoca, Logos, 2006.
- * KRUSE, G. Colin, *Ioan*, Comentariile Tyndale la Noul Testament, vol. 4, trad. Lăcrimioara Novac, Oradea, Scriptum, 2010.
- * MARSHALL, I. Howard, *Faptele Apostolilor*, Comentariile Tyndale la Noul Testament, vol. 5, trad. Lăcrimioara Novac, Oradea, Scriptum, 2009.

Articole din reviste sau jurnale academice:

- * BĂLĂBAN, Ciprian, „O incursiune în istoria învățământului teologic penticostal românesc”, în *Plērōma: Studii și cercetări teologice*, anul XVIII, Nr. 1, 2016.
- * CĂTANĂ, Gheorghe, „Învățământul din Cultul Creștin Penticostal în anul centenar”, în Dragoș Ștefănică și Ioan Brie (ed.), *Monografia Cultului Creștin Penticostal – Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România: 100 de ani de la înființarea primei biserici penticostale din România*, București, Plērōma, 2022.
- * GHEORGHE-LUCA, Ciprian, „Către o teologie penticostală a educației”, material în curs de publicare într-un volum colectiv.

42 Informațiile prezentate în acest articol au fost verificate și validate de reprezentanți ai conducerii superioare din cadrul Cultului Creștin Penticostal din România, cu expertiză în domeniul educației teologice penticostale: pastorul Ioan Filip, președinte; pastorul Simion Bumbuș, secretar general și responsabil al Departamentului de Educație; pastorul Ioan Brie, rector al Institutului Teologic Penticostal din București; și Gheorghe Cătană, consilier pe probleme de învățământ.

- * GOG, Sorin; HERȚELIU, Claudiu, „Sociodemografia confesiunilor evanghelice din România – o analiză a valorilor și practicilor religioase”, în Dorin Dobrințu și Dănuț Mănăstireanu (coord.), *Omul evanghelic: o explorare a comunităților protestante românești*, Iași, Polirom, 2018.
- * KÄRKKÄINEN, Veli-Matti, „«Epistemology, Ethos, and Environment»: In Search of a Theology of Pentecostal Theological Education”, *Pneuma* 34, 2012.
- * LUTHER, Martin, „To the Christian Nobility of the German Nation Concerning the Reform of the Christian Estate, 1520”, in James Atkinson, *Luther's Works*, vol. 44, Charlotte, NC., Fortress Press, 1966, p. 207.
- * OPASCHI, Victor, „Mesaj din partea Secretariatului de Stat pentru Culte”, în Dragoș Ștefănică și Ioan Brie (ed.), *Monografia Cultului Creștin Penticostal – Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România: 100 de ani de la înființarea primei biserici penticostale din România*, București, Plērōma, 2022.
- * RUS, Toader-Ionuț, „Ședința Consiliului Bisericesc din 31 ianuarie - 01 februarie 2023, București” în *Cuvântul Adevărului*, Nr. 1, februarie – ianuarie 2023.

Surse online (site-uri web)

- * <https://cultulpenticostal.ro/istoric/>
- * <https://wapte.org/about/>
- * <https://www.itpbucuresti.ro/cadre-didactice-asociate-si-invitate/>
- * <https://www.wocati.org/wp-content/uploads/2012/12/Challenges-and-Opportunities-in-Theological-Education-in-the-21st-Century-Prospects-for-a-New-International-Debate-on-Theological-Education.pdf>
- * <https://www.youtube.com/watch?v=aX0XQfnId-s>

Registre sau documente oficiale

- * CULTUL CREȘTIN PENTICOSTAL – BISERICA LUI DUMNEZEU APOSTOLICĂ DIN ROMÂNIA, 2024, *Registrul Pastorilor Penticostali din țară și diaspora* de la sediul central din București.

Interviuri sau informații furnizate oral

- * CĂTANĂ, Gheorghe, 23 octombrie 2024, interviu personal.